

HELMUT

**příběh opravdového
člověka**

Vítězslav Hrčka & Ladislav Větvička

© Grada Publishing, a. s., 2020

© Vítězslav Hřčka, Ladislav Větvička, 2020

HELMUT

příběh opravdového
člověka

Vítězslav Hřčka & Ladislav Větvička

UPOZORNĚNÍ!

Tato kniha může obsahovat citáty, vyjádření či fakta, ze kterých se slabším jedincům může udělat nevolno. Autoři ani nakladatel nemají zodpovědnost za stavy, které si nerozumný čtenář může způsobit čtením této knihy.

Příběhy v této knize popsane se opravdu staly, i když ne vždy v dané časové posloupnosti a ne nutně konkrétním postavám této knihy. Jména akteru byla z důvodu uchování soukromí změněna. Jednotlivé postavy su fiktyvni a neskryva se za nimi žádná konkrétní osoba. Pokud byste se v některých příbězích, či postavách poznávali, je to tím, že každý z nas ma v sobě kusek Helmuta...

Knihy není vhodná pro děti, není navodem hodným k následování a obsahuje slova, která v některých regionech republiky mohou působit drsně. Použitý jazyk je reálným odrazem komunikace na Ostravsku. Jak známo, na Ostravsku neegzistují prostá slova. Na Ostravsku su enim citově zbarvena citoslovce používána ke zdůraznění významu sdělovaného obsahu.

Předmluva

Tak sem raz seděl v porubské knajpě Čarodějky a přisednul si ku mně synek, kereho sem od vidění znal, jako muzikanta sem si ho pamatoval z nejruznějších pankových seskupení přelomu osumdesatých a devadesatých roku, ale nikdy buch nesvedl naše kroky tak, abyzme se bliž poznali. Mezi ostravsku partyju měl přezdivku Hrbol a kolovaly o něm neuvěřitelne zkazky, kere vysoce navyšovaly jeho hodnotu na andrgraundove ostravske sceně.

„Zdar Ladik, ja sem Hrbol. Napišeme spolu knížku. Co na to říkáš?“

Ještě nikdy sem z nikym nepsal, bo nemam rad, když mi do mojeho psani kdosik mluvi. Nejraději pišu sam v příliš hlučně samotě jakesik zapadle vesnicke knajpy, kde mě nikdo nezna, nikdo do mě nerype, nepta se co robim, nemusim nikomu ukazovat jakesik fotky a možu se sustředit na to, co pišu.

„V žadnem případě, zapomeň na to,“ povidam mu.

A jak sem prohlasil, tak se aji stalo. Od počatku ledna zme se začali schazat v ostravske restauraci s neostravským nazvem Sparta a začali zme davat do kupy příběh, kery zme oba prožili v Ostravě, byť každý na jinem jejim koncu, v jinych knajpach, s jinu partyju a při piti jinych patoku, kere ostravští synci přelomu osumdesatých a devadesatých roku leli do svojich nevzdělatelných hlav.

Jedine napoje, kere nam byly společne, bylo pivo a svařeny jabčak s alpu zvany jihomoravskými vinaři odborně Alpsky riesling.

Alpsky riesling zme díky zvyšenemu prisunu peněz neměli potřebu vařit už skoro čtvrt století. U piva zme zustali.

Doba, o kere pišeme, byl nadherna aji smutna zaroveň. Cosik nenaviděneho mizelo, cosik noveho vznikalo, pro jedny to byla doba obrovskych příležitosti, jini ve viru udalosti zmizeli.

A tak zme to chtěli zanest aji do stranek teto knižky, kera je o člověkoví, kery v te době s nama žil, pil a pak zmizel. Bo mladi, narozeni v období, kdy v Moskvě nastupil Gorbačov a system se začal drolit, si přelom osumdesatych a devadesatych roku nepamatuju a věři tym blabolum dnešni mutykulturni uderky, kera tvrdi, že se jednalo o mafiansky režim bez kontroly, keremu chyběl pravni ramec.

Neni temu tak. Aspoň na urovni, keru zme se rozhodli popsát. Byla to nadherna doba, kdy aktyvni lidi realizovali svoje napady, podnikali, cestovali a plnili si svoje sny.

Pokud vam Helmutuv příběh vybudi usměv na pysku, vytlačí slzu z oka anebo vas přinuti vzpomenut si na místa a příběhy, překryte vice jak čtvrt stoletim naslednych udalosti, pak tato knižka splni svuj účel.

*Ladislav Větvička a Vítězslav Hrčka
Sepsane v porubské knajpě Sparta*

Mrtvola, keru svět neviděl

„Ty vole, on je snad tuhy...“ nevěřicně hleděl Dejev na černě oramovaný papír, kery držel v ruce.

„Kdo?“ hleděl sem na něho jak na cypa.

„Helmut...“ hlesnul a pomalu slabikoval z parte.

Bližil se Sylvester devadesat dva, na zemi byl byly rozšmatlany maglajz, kery se nechtěl roztopit ani zmrznut, typicka směs polske soli a ostravskeho černeho sněha. Seděli zme s Dejvem na kobercu mojeho kvartira v Porubě na Lenince, čuměli na vzdalenu Lysu horu a bylo nam fajně.

Helmuta zme už hezkych par tydnu neviděli. Ale nepřípadalo nam na tym nic zvláštniho. Raz za čas od něho poštačka přinesla pivni tacek s jakymsik vzkazem a chtěla po nas prachy. To byl tenkrat taky zvyk. Jak byl kdosik z partyje na vyletě v cizim městě, tuž v knajpě zezbral pivni tacek, načmaral na něho jakysik vzkaz, přidal adresu a hodil to do poštovni schranky. Od Helmuta par takych tacku došlo, z ruznych měst.

Ozval se zvonek.

„To bude pošťačka, ta hydra mě budi vždycky v jedenact“ oznamil sem Dejvovi. „Asi zas chce prachy za pivni tacek,“ zavrčel sem.

„Dobře, nevyskakuj hned, nepruď, seď, zajdu ju uklidnit, ať si nekaziš počatek dňa,“ prohlasil Dejv a seběhnul dule ku dveřam.

„Ty vole, on je snad tuhy...“ nevěřicně hleděl Dejv na černě oramovany papir, kery držel v ruce.

„Kdo?“ hleděl sem na něho jak na cypa.

„Helmut...“ hlesnul a pomalu slabikoval z parte.

„...po kratke, těžke nemoci... zarmoucena rodina... kremace proběhla na přani rodiny bez obřadu... “

Nic konkretniho tam napsane nebylo. Ani kaj byl pohřeb, ani v kere zemi, ani co se stalo, ani jestli nam cosik odkazal či co...

„Ty vole, věříš temu? Vždyť nikdo nikdy neviděl jeho pohřeb, kdo vi, jestli egzystuje jeho hrob! Chapeš to? On, kery tisícum lidi navykladal neuvěřitelne historky, z nichž ty nejneuvěřitelnější se opravdu staly, nam fčil chce namluvit, že je mrtvy?“ rozjimal Dejv.

Kuřil, odpaloval jednu od druhe a kyval nesuhlasně hlavu: „Ne, nevěřim. Nevěřim temu ani na sekundu. To přece neni možné. Taky člověk přece nemože umřet!“

Zrobil sem par kroku ku knihovně a zamyšleně vytahnul Bukowskeho. Bankovky byly na svem místě.

„Posluchej, Dejve, když je Helmut fakt mrtvy, odkud jeho rodina vzala moju adresu, když tu nikdo z nich v životě nebyl?“

„Vidiš, kura, to mě nenapadlo...“ povida zamyšleně
Dejv.

Nalel sem každemu pořadny hrnek fernetu.

„Tak na Argentynu!“

„Na Argentynu!“ odpověděl Dejv.

„A ať toho onkela brzo najde!“

Poruba (německy Hannersdorf), par roku před Helmutovým narozením.

Ještě v roce 1948 tady byly pole, louky, les. Počátek padesátých let 20. století znamenal zlom. Záměrem tehdejších úřadů bylo vybudovat zde nové centrum Ostravy, která se stávala průmyslovým centrem Československa. Pozemky rozkládající se severně od původní vesnice Poruba byly vybrány zejména na zkonfiskovaných polích hraběte Wilczeka a nuceně vykoupných polích porubských rolníků. Dalšími faktory pro výběr pozemků bylo, že se jedná o oblast mimo poddolování, a že převládají jihozápadní větry, díky čemuž byly veškeré exhaláty

z továren odnášeny na opačnou stranu. V roce 1951 začala výstavba nového sídliště Poruba. V roce 1957 se Poruba stala součástí města Ostravy.

Vpravo nahoře od Obluka, postaveného v pudorysu srpů a kladiva, se rozkládá oblast Dělnická. Poznate ji podle unifikovaných baraku.

O pětadvacet roku dřív...

Helmut byl šťastný člověk. Enem si nejsem úplně jistý, že o tym věděl.

Narodil se ve žhavem letě roku šedesat sedum v prajzkých Ludgeřovicach. Lidi okolo byli vlastně tež šťastni, když se na to podivame z dnešního uhla pohledu. Ale tenkrat o tym tež nevěděli. A tak se tvařili otraveně a nadávali na zkurvene horko leta šedesateho sedmeho. Netušili, že nasledující leto bude vic jak horke. Ale to je v zemich Koruny česke už taky zvyk. Nadavame na to, co je okolo nas, přestože si nežijeme zle a vubec nejsme schopni odhadnut, jake hruzy se na nas ženu. Kdosik by řekl – no a co? Však tež nezme žadni jasnovidci ani prognostyci, ni?

A tak valciři, Helmutovi susedi, valili každé rano z Ludgeřovic na Novu huť, kera tenkrat nesla jmeno Klementa Gottwalda, nemanželskeho parchanta jakesik posluhovačky z Vyškova. A každé odpoledne, po osmi hodinach stravených u rozžhavených kokil a ingotu nasedali do rozžhavených, dřevěných tramvajek číslo 1, kere spojovaly Přivoz s Hlučinem.

Ani valciři ale tenkrat netušili, že leto nasledujícího roka bude ještě žhavější. Kdo by to tež tušil?

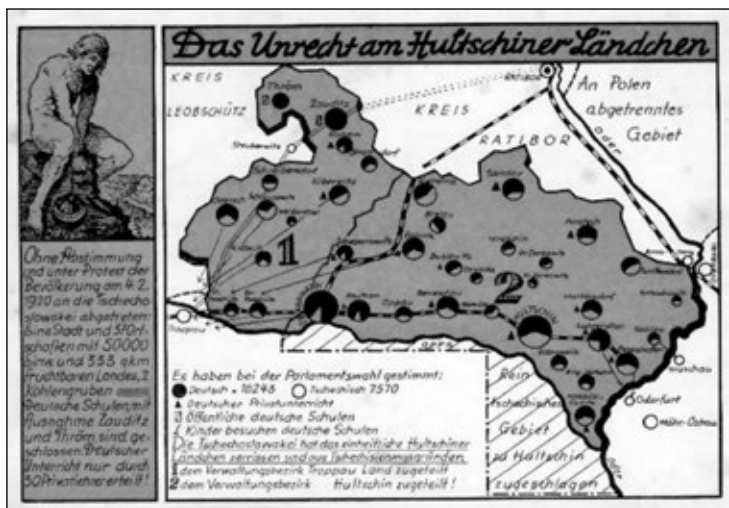
Na truně pražského hradu posedával bolševicky prezident Antonin Novotný, zvaný lidově Tony. Lidi na něho nadávali, ale Tony se tvařil, že mu to nevadí a všechno je v pořádku. Tony netušil, že ve svojem křesle už dluho sedět nebude. Lidi zas netušili, že neuplyne dluho a budu na Tonyho v dobrem vzpomínat.

To už tak na světě chodi. Lidi vždycky nadávají na to, co mají, nevaží si toho, a až se situace zhorší, pak vzpomínajú na to, jak jim bylo fajně. To už tak na světě chodi. I na Prajzke. Prajzka není výjimka.

A právě do take situace, do rozžhaveného leta roku 1967 se bohatým prajzkým rodičům narodil malý Helmutek. Pro pořádek je třeba uvést, že okolní situace mu byla ukradena, horke leto mu nebylo nepřijemné, problémy taty s mamou neřešil a problémy valciřu nebo stareho Novotného už vůbec ne. Šťastný to člověk.

Ale narozené děčko nic neřeší, tuž se nedivte, že bylo šťastné. Čím miň totiž člověk vi, tym víc je obvykle šťastnější.

Stare ruske příslovi říká – „Čím miň viš, tym víc dožiješ.“

„Nespravedlnost na Hlučinsku – Das Unrecht am Hultschiner Ländchen.“ Tak to vnimali Němci z Pruska a tak to vnimala aji většina Prajzaku, nahle se na koncu první světove ocitnuli v jakemsi Československu. Bylo to však enem dočasne. Nespravedlnost byla napravena už za dvacet roku. V roce 1938 se vrátilo Hlučinsko k Řiši jako Altreich. I to se ukazalo jako dočasne, každopádně tym Prajzaci získali tu čest sloužit ve Wehrmachtu. O štyry roky později toho mnozi u Stalingradu litovali...

Prajzka

Prajzka je zvláštní oblast. Jako sučást Slezska patřila po staletí do svazku zemi Koruny české. Na rozdíl od zbytku Slezska, kere bylo obyvané lidma, keři spolu od německé Ostkolonisation (poněmčení Slovanu mezi 9.-14. stoletím) mluvili německy, na Prajzce žili lidi českého puvodu. Neni divu, že se spolu bavili česky. To už tak u českých lidi chodi.

Jenže přišel rok 1742 a Slezsko se zalíbilo pruskemu kralovi Fridrichovi druhemu. Zebral třicet tisíc chlopu a Slezsko obsadil. Naše děvuchy na vídeňském dvoře Marie s Terezii se sice snažily vzdorovat, ale moc platne jim to nebylo. Slezsko bylo prohrane. Fridrich si ale nepřivlastnil enem německy mluvici oblasti, ale aji oblast mezi Opavu a Hlučinem, kaj žili naši synci mluvici česky.

Dalších stosedumdesat roku se nic zvláštního nedělo, Prusko nevěnovalo tomuto regionu žádnou zvláštní pozornost a místni sedlaci prosperovali. Osm generaci našich synku se doma učilo česky, ale ve školach a na uradach mluvili německy. Vznikla tak zvláštní hatmatilka, směs němčiny a češtiny liznute lašsku dyjalektky, zvana prajzačtina. A oblast obyvana lidma, keři používali tento srandovní jazyk, byla nazývana Prajzka. Lidem, keři tu byli pod prusku spravu, se dneska říka

Prajzaci. To da rozum, ni, bo to pochaza z německeho slova Preussen.

Čemu se o tym bavime? Bo to je duležite pro pochopeni prostředi, v kerem Helmut vyrostl, jeho vztahu k peněžum, okolnimu svetu, nazoru na onkela Adolfa a tak podobně. K temu se ještě dostaneme. Klidnych sto sedumdesat roku prosperity pod spravu Pruska totiž končilo a uzemi Prajzke mělo čekat turbulentni období dvacateho století.

Po skončeni prvni světove valky si totiž uzemi Prajzka obratně přivlastnilo Československo. Neda se říct, že by z teho byli obyvatelé Prajzke příliš nadšeni. Ale co narobite? Historia se nepta lidi postiženych rozhodnutim mirovych konferenci, jestli by si nahodu nepřáli patřit jinam. Tak to na světě nechodi. Na světě plati pravo silnějšího.

Československo ovšem příliš dluho silnější nebylo. V susedstvi vyrostla jina sila. A tak se asi nemožeme divit, že na podzim osumatřicately roka si Hitler uzemi Prajzka vzal zase zpatky do Říše. Ovšem na rozdíl od sudetskych oblasti rozhodnul, že oblast Prajzke nebude patřit k Sudetam a přičlenil Prajzku k takzvanemu Altrajchu – stare říši.

Vypada to jako nepodstatny detail. Pro synky na Prajzke to ovšem naraz byla otazka života a smrti. Čechy z Protektorata totiž onkel Adolf nechtěl ve Wehrmachtu ani vidět. Dobře si pamatoval, jaky rozkladny vliv měli čeští vojaci v armadě Rakuska-Uherska. To ovšem neplatilo pro Čechy z Altrajchu. Ti byli po sto sedumdesati rokach považovani za Čechy přerobene na Němce a jako obyvatelé Alt Reichu automaticky rukovali do

Wehrmachta. A to byl pruser. Aspoň tak to tenkrát synkum, keři museli navlíknut německy mundur, připadalo. Ani se jim nedivim. Kosti mnoha z nich dodneška leži kajsik mezi Donem a Volhu, na Volyni nebo u Stalingrada. Vyhody služby u Wehrmachta se ovšem měly projevit později.

Jak znamo, nic na světě neni černobile a všecko zle byva aji k něčemu dobre. Když onkel Adolf spolu s kravařsku fenku Blondi a blondātu Evu spolkli kyanid, přemýšlali Beneš s Gottwaldem, co maju zrobit ze synkama z Prajzke. Odsunut je pryč tajak sudetske Němce nechtěli, bo přece jenom – byli to naši synci a mluvili česky. Na druhu stranu ovšem bojovali proti bolševikovi! Ale co tež mohl borak chlop robit, když mu přišel povolavak do Wehrmachta a musel bojovat za tu špatnu stranu?

Aji když, kdo vi? Každý vojak si myslí, že bojuje za tu spravnu stranu. Ale spravna strana se určuje až po valce. A co je spravna strana a co ne, co je pravda a co už se nehodi, o tym rozhoduje vítěz.

Ať už to bylo u Stalingrada jakkoliv, Beneš s Gottwaldem teho měli asi moc, a tak Prajzaky odsunut zapomněli. A pahorkatina mezi Opavu a Hlučinem, včetně Ludgeřovic, se zase stala sučasti Československa, včetně chlopu, keři měli a mnozi do dneška maju kajsik na pudě tajně zahrabanu šedivu unyformu Wehrmachta.

A tak chlopi, keři přežili vychodni tažení a vratili se dodom ze všema rukama aji nohama, zase po valce začali jezdit na šichtu do vitkovických huti a do

ostravských šachet. Dluho byli ostatním pro smích. Pro svůj dyjalekt, pro svoje německé jména, pro to, že spolu s Adolfem prohrali válku. Já, to sem vám ještě neřekl, že na Prajzce si lidé dávají německá jména, co? Proto se tam každý druhý jmenuje Herbert Prohaska, Siegfried Nowak nebo Gertruda Sedlakowa. Aspoň vidíte, jak byzme v tom našem životním prostoru dopadli, kdyby to onkel Adolf vyhrál.

Ale onkel to prohrál a tak byli Prajzaci ze svojima jména a svoju prajzku dyjalektyku Ostravakum enem tak pro smích. Ale smích posměvačky brzo přešel. Němec se vždycky choval uctivě k vojákum, kteří sloužili v jeho prospěch. A tak Prajzaci, kteří bojovali v uniformách Wehrmachta, začali dostávat výsluhu za roky strávené v německé armádě. A za zranění. A dostávali ju v tvrdě měně, v zapadoevropské marce. A protože bolševické Československo valuty potřebovalo, nebránilo se tomu, enem si nechávalo tvrdou měnu pro sebe a vyplácalo Prajzákum jejich podíly v tuzexových bonách.

A chlopum, kteří se Prajzákum smáli, sklaplo. Za stosedumdesát roku pod Prusama a za těch pár roku pod Německem se navíc Prajzaci nejenom, že naučili německy jazyk, ale naučili se též ají německému pořádku a šetrnosti. Okolní Češi zpoza řeku Opavicu, kteří žili pod Rakuskem, to sice hanlivě nazývali německým ordnungem a lakomstvím, to ale Prajzákum nevadilo. Vážili si svého původu a své historie. A bo byli lakomi, teda sorry, šetrní, tak se ani unyforem Wehrmachtu nezabavili, naopak je uskladnili na huře, bo co kdyby se raz mohly hodit? Ají vercajk, vidličky a nože,

misky s hakovým křížem, všecko, co si přinesli z polního tažení domů, všecko se stalo součástí domácnosti nebo garderoby. Přirozeně, že chlopi byli podezříváni aji z toho, že ani zbraně nevrátili armádě a všecko si přinesli domů na Prajzku.

Díky takým podezřením samozřejmě docházelo k nejruznějším pitoreskním scénám, kdy lidi z Prajzky byli terčem posměchu. Že se pitomci žijící v okolních dědinách smáli Prajzákům, že zalevají zahrady motorovým olejem, aby jim nezrezavěly zakopané zbraně, to bylo na denním pořádku, temu se nikdo nedivil.

Ale docházelo samozřejmě k neuvěřitelným scénám přímo v prajzkem prostředí! Rozmanitost a rozdílné zkušenosti lidu byly take, že v jedné rodině museli spolu fungovat chlopi, keři zanechali ruku nebo nohu u Charukova, a druzí, keři měli to „štěstí“ a v te době nemuseli narukovat na východní frontu, bo třeba byli krypli nevhodní pro polní tažení a tak. Tuž z tych pak po bolševickem převratu robili ruderé šefy v ČSM, pak SSM a pak jim davali stranické ukoly v KSČ. Bo takych, keři nebyli ve Wehrmachtu, nebylo moc, proto byli vyhledáváni. Nehodilo se, aby šefem místní organizace KSČ byl chlop, kery střílal Rusy u Sevastopola a navíc na vlastní oči viděl ten bolševický raj.

Moja kamoška z Kosmütz (dnes Kozmice), měla jednoho stryka, kery byl uvědomělý narodní socialista a po angažmá na Ukrajině dostával bonny, druhy stryk by uvědomělý komunysta, bo ho za valky do Wehrmachtu

nechtěli, bo byl maly a neduživy, ale po valce pro nedostatek kadru ho tlačili do vseckych funkci, takže byl rudy snad aji na řiti.

A pak to dopadalo tak, že na rodinných oslavách musela koncem osmdesatek kamoška recitovat uvědoměle básničky, kere ju učil onkel Dietrich. Však to ještě všeci znate ty žvasty... „pro koho Lenin žil?... pro mir a pro štěstí... fčil tichym spankem spi, na Rudem naměsti...“

A do toho druhý onkel Heinz strčil děvúše pět bonu do kapsičky u fěrtocha, mrknul na ňu spikleneckym usměvem a kamoška se uklonila a spustila: „...kdo to tu leze... kdo to tu zvraca... to sudruh Lenin se ze schuze vracá...“

No ostudy jak cyp, rodina byla schopna se kvuliva temu pobit, chudak děvucha ruda, dva onkeli se temu ale smali, věděli, že su oběti politických boju v jejich regionu, kere si sice nikdy nepřáli, ale kere tam stejně mocnosti přenesli, ať už to místni chtěli anebo ni. Dneska to zni srandovně, ale pro místni lidi to prdel opravdu nebyla. A do takeho prostředí, plneho boží lasky a politycke tolerance, pruskeho ordnungu a prajzacke šetrnosti, se v městečku v Ludgerovice, do bohate, prajzke rodiny, narodil dvaadvacet roku po druhé valce maly synek. Jak už je to na Prajzke zvykem, dali mu německe jmeno.

A tak se zrodil Helmut.

Pohled na Černu luku. Už vite, proč se jí říká černa? Helmut často sledoval, jak z šachet, oceláren, železaren a strojiren každé odpoledne ve 14:00 vycházely desetitisíce hladových a žízniivých haviřů, hutniku a dělníku.

Na jazyku prach z valcovni, fusakle smrděly po osmi hodinach v butach s celodřevěnu podražku, kera jedina dokazala izolovat rozžhavenu podlahu, ruky rozedřene od zbijaka nebo krompača. Pysky měli špinave, haviři černe vička z uhelneho prachu, kery ani na deset razu nešel umyt. Dokažete se představit, jaky maras to muselo robit na pajšlu, když na pysku ta mazlava čern dokazala odolavat aji solvině?

Cesta těchto otroku socialistycke prace směřovala po každé šichtě do nejbližší hospody. Robilo se na kolotoč, takže mnohe hospody, kere fungovaly non stop, zažívaly tento koloryt rano v šest, odpoledne ve dvě a večer v deset. Ale vlna, kera přicházala ve dvě, byla nejsilnější. První hospoda, kde dorazila vlna žizniivych jak tsunami, byl Kulturni dum Hlubina.